

DE GROTE KAVALERIEKAZERNE ALIAS HET "PESTHUIS"*

Dat dienstplichtigen de pest hebben aan hun kazerne kan men begrijpen. Dat het leger zijn soldaten onderbrengt in een "Pesthuis" kan alleen te Gent gebeuren.

De pest, die afschuwelijke besmettelijke ziekte die in vroegere tijden regelmatig onze streken kwam teisteren, bracht er het Schepencollege toe een speciaal gasthuis voor lijders aan deze "zwarte dood" op te richten. (1) Een geschikte bouwplaats vond men op het Zand. "t Sant op de Keyserstraete door het Vijfwintgat" was een onvruchtbaar en verlaten stuk laag zandplateau volledig geschikt voor het afzonderen van pestlijders.

Het hospitaal kwam klaar in 1582. Het werd in het Noorden begrensd door het Klein Scheldeken, ten westen door de Keyserstraete (nu Brusselsepoortstraat), in het Oosten door de Neer-Schelde en ten zuiden door schrale gronden. Enkele schamele huisjes zoomden de Keyserstraet.

Over het uitzicht en de omvang van het gebouw vermelden de archieven weinig. De kaart van Hondius (1641) vertoont drie afzonderlijke gebouwen, het langste langs de Schelde, de twee andere langs de Keyserstraete. We weten dat de Gentenaars reeds van bij het begin het hospitaal de naam "Pesthuis" of nog "huis van Sinte-Macharius" gaven. (2)

Het gasthuis bood plaats aan 200 zieken. In tijden van epidemie stierven ongeveer 60 % van de patiënten binnen de drie dagen. Daarom werd de ziekte in de volksmond ook de "haastige ziekte" genoemd. De doden begroef men ter plaatse, zoals latere opgravingen bewezen.

De leiding van het huis lag bij een pestmeester of -meesteres. Meestal waren dit, zoals ook de verplegers, geestelijken die zich met de zieken lieten afzonderen en veelvuldig ook aan de plaag bezweken.

In pestvrije perioden verpleegde men er soms gewonde soldaten. In september 1651 echter, kon men aan de vraag naar plaats geen gevolg geven; "we hebben, ingevolghede vande authorisatie vande vergaderijnghe, ons overghesonnen, alle uysterste debvoiren ghedaen omme de ziecke ende ghequetste soldaten, die alhier fil à fil noch zouden moghen overcommen vanden westen (3), te doe accomoderen in andere plaetse dan in het hospitaal van de Bylocque, dan niet connen becommen, want het Pesthuys, twelcke de commodieuste is, nu gheinfecteert is ende gheoccupeert van eenighe ghepestifereerde...". (4)

Begin 1670 bevond het Pesthuis zich in zodanig slechte staat dat er geen herstellen meer mogelijk was. De bouwkundige A. Van Der Linden kreeg

* Het eerste artikel in deze reeks verscheen in "Ghendtsche Tydinghen" 1985, nr. 4.

1072

1
Onditien waerop men
bestiden sal van weygen
mit Edels sieren besponen
vander houe der stode van
Opstadt midtsgal d'iere frans
de suidt. Int fang se vande
verdron set londers, onds
marchen van der monts suib
d'ionds vore der post suib
om op de huyser tracte door
set vijf vent gade alid op de
Conditiu sijnende volghend.

Voorom se de annoume gesandt af te
breken tot de zonde toe alle de sandt
suib, onds mider, togfui de voornome
huysen tracte besjinnend van der set
soeffsuib dat A. Raonde bissche der uote
and linder boou der sijn staond op de erf
van set voornome post suib, onds dat
tot togfui die roete doorte van set
voors. post suib, midtsgal de solus suib, onds
vinder profytelijck af te breken, sonde
vande materialen te breken, olt seynd
prijmatijck de tijgedaeken, onds de solus

Afb. 1. Eerste bladzijde uit de bouwovereenkomst van 1672. S.A.G. Modern archief serie F.

de opdracht een volledig nieuw gebouw te plannen. In 1672 was het zover dat de aannemer Frans de Smedt onder volgende voorwaarden een nieuw gasthuis kon bouwen : “Tevoren is de annemer ghehouden af te breken tot den gronde toe alle de haude huysen ende mueren jehens de voornoemde keyserstraete beginnende van aan het hooghuys dat is staende tusschen den noot ende lyndeboom die sijn staende op de erfe van het voornoemde pesthuys ende dat tot die groote poorte van het voorseyde pesthuys midtsgaders de selve huysen ende mueren profytelijck af te breken sonder veele materialen te breken ofte schenden principelijck de ticheldaeken ende selve materialen bij een te vergaderen ende die te legghen op de plaetse waer men hem annemer ordonneren sal...”. (Afb. 1)

Het bouwverdrag telde 16 bladzijden en vertelde de aannemer tot in het kleinste detail hoe het nieuwe pesthuis er moest uitzien. Een merkwaardigheid die aantoonst hoe vernuftig men vroeger reeds te werk ging vindt men in volgende aanmerking; “naer dat de voorseyde huysen afgebroken, sijn te maecken ende delfen de fundamenten ende dat ter diepte van neghen voeten onder de kerf die ghecapt is inde voornoemde lyndeboom”.

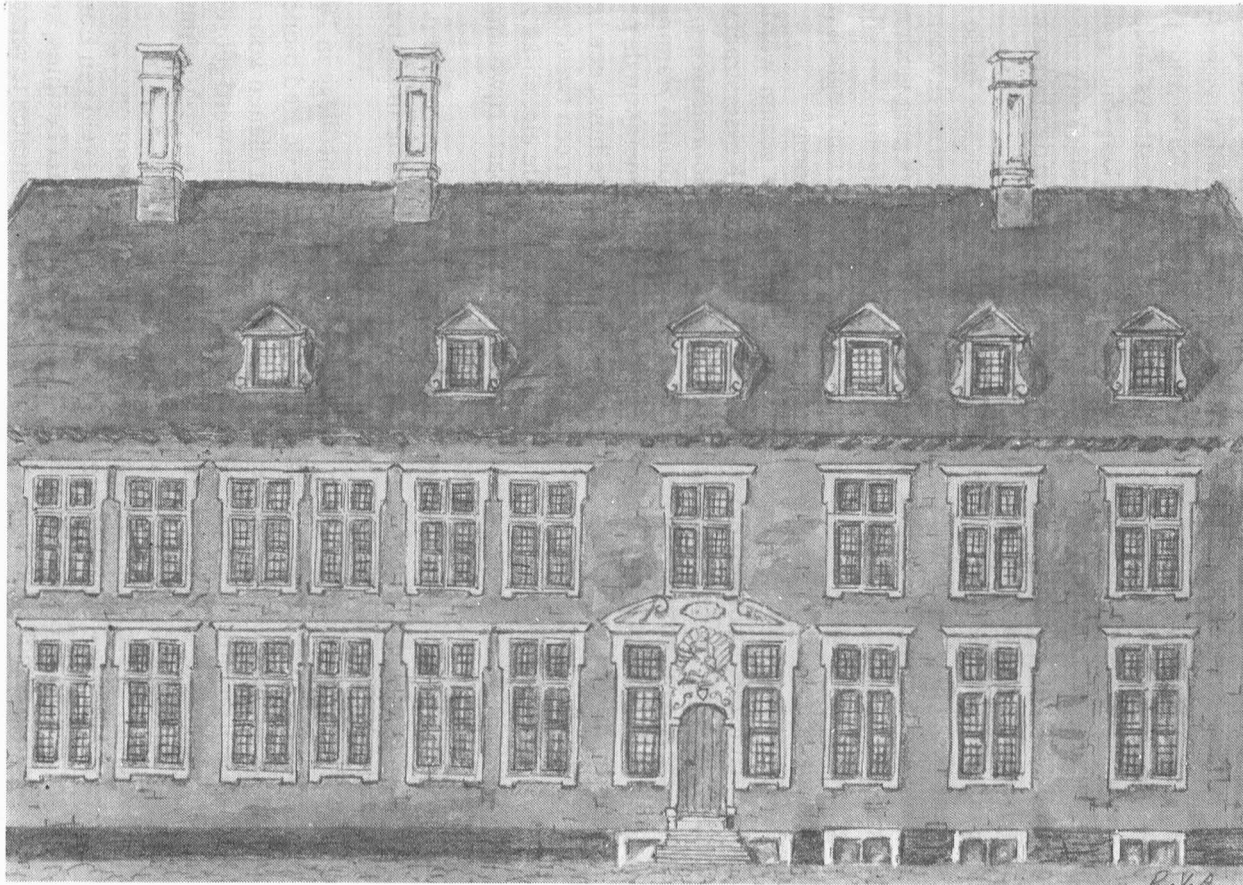
Na afwerking mocht het nieuwe huis van St-Macharius gezien worden. (Afb.2) Het volledig onderkelderde hoofdgebouw aan de Keyserstraet was tot drie duim boven de grond, opgetrokken in “blauwe doornicxschen arduyn”. De rest in “armentierschen steen”. De venster- en deuomramingen in gele zandsteen. In het huis bevonden zich, naast de kamers van de pestmeester en de verplegers, ook “een grote saele, een schotelhuys, een keuken, een botterije en een vertreckplaets ofte sekreet”. In een tweede gebouw, op de binnenkoer langs de Neer-Schelde, waren de eigenlijke ziekenlokalen ondergebracht. Ze waren opgetrokken als aparte rijwoningen met een verdieping en een mansarde.

In 1678 lagen er geen zieken in het gasthuis. Na de inname van Gent door de Franse generaal d’Humièrre werd het huis, voor de eerste maal, bezet door niet gekwetste militairen.(5)

Om de bijna lege stadskas aan te vullen legde het Schepencollege in 1683 een belasting van één stuiver (sol) op iedere zak tarwe die de stad binnenkwam. De helft van de zo verkregen inkomsten moesten dienen voor de herstellingen en uitbreiding van het Pesthuis. De andere helft werd gebruikt voor de restauratie aan de kerken St-Michiels, St-Niklaas en St-Martinus.

(6)

Het einde van de 17e en het begin van de 18e eeuw waren voor onze gewesten zeer noodlottig. Nooit bevatte het gezegde “België slagveld van Europa” meer waarheid. De Gentse ziekenhuizen, waaronder het Pesthuis, kregen gekwetste of zieke soldaten van verschillende nationaliteiten te verzorgen. Fransen ruimden de plaats voor Engelsers en Pruisen. Op hun beurt moesten die verdwijnen voor Zweden of Duitsers, die uiteindelijk de plaat poetsten voor Spanjaarden.

Afb. 2. Pesthuis in 1672. Nagetekend uit atlas Goetghebuer. S.A.G.

Een brand vernietigde in 1692 het dak en de eerste verdieping van het linker gedeelte van het hoofdhuis aan de Keyserstraat. Er was waarschijnlijk geen geld om de verdieping te herbouwen. Het nieuwe dak werd daarom rechtstreeks op de gelijkvloerse ruimten geplaatst. Op de tekening van het gebouw in de tweede helft van de 18e eeuw (Afb.3) kan men dit nog duidelijk zien.

Eindelijk kwamen er ook voor onze streek rustiger tijden. Door de vredes van Rastadt en Baden (6 maart en 7 september 1714) komen de Zuidelijke Nederlanden onder Oostenrijks bewind. Het oude huis van St-Macharius bleef voorlopig hospitaal. Regelmatig bezetten voorbijkomende troepen de soms leegstaande lokalen.

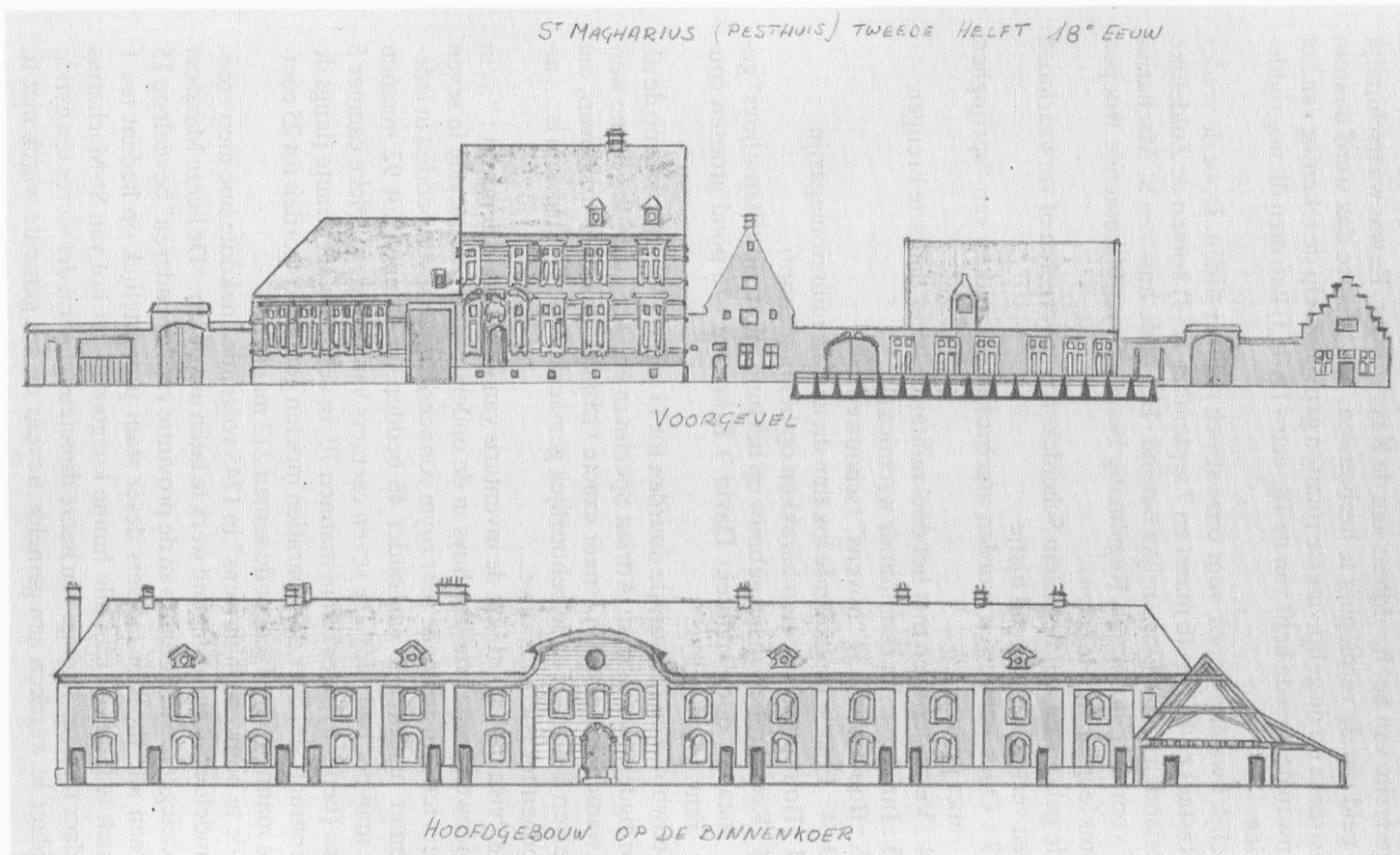
Dat de gebouwen aan het Klein Scheldeken niet vergeten of verwaarloosd werden vertelt het volgend lijstje :

- 1717 : Oude gebouwen worden afgebroken bij middel van "sprijnghen met poer".
- 1734 : Veranderingen met het doel militairen beter onder te brengen.
- 1735 : Inrichten van een militair wachtlokaal.
- 1745 : Bouwen van 34 "hovens" (schouwen).
- 1749-54 : Enkele leegstaande lokalen dienen als militair magazijn.
- 1751 : Bouwen van houten barakken op het binnenhof:
- 1754 : Restauratie van het gebouw op het binnenhof, nu "Blauw huys" genaamd, door architect David 't Kint voor 676 pond grooten courant. (7)

De nieuwbouw en restauratie duurden tot 11 juli 1755 datum waarop de afgevaardigden van de stad, Adrian Speelman en De Smedt de gedane werken kwamen inspekteren, "naer exacte visitatie van onder tot boven, dat den selven Bauw wel ende behoorlijk gemaect ende voltrocken is,... aldat gedaen ter goeder trouwe...".

Na die "visitatie" werd ook de inventaris van de plaatsen gemaakt : "... in den nieuwen bouw ofte blauhuys in de onderste stagie bestaende in seven caemers ten minsten ende seer ruym connende staen seven bedden in iedere caemer maeckende van onder 46 bedden, in mannen tot 92 mannen (twee man per bed, sic). De seven caemers van boven, tot elcke caemer 5 coetsen (bedden) maecken in mannen 70, in den bouw ter straete (langs de Keyserstraat, sic) daer de separatien moeten gemaect worden tot 25 coetsen, in mannen 50. Maeckende samen 212 mannen".

Over de te bouwen 34 "hovens" in 1745 volgende anekdote hoe men vroeger handelde om een dringend werk te laten uitvoeren. "De heere Massaert gesubdelegeerde intendant van de provintie van Vlaenderen" beveelt op 15 juli; "aen alle meester metsers deser stadt promptelijck op hedent ten 1 uren sich te begeven met alle hunne knegten in het hof van St-Macharius om aldaer ter aenwijsijnghe van heere directeur general der vivres ten eynde van aldaer te wercken aen gemelde hovens en het gemelde werck niet te

Afb. 3. - Pesthuis in de 2de helft van de 18e eeuw.

- Aan het gebouw op de binnenkoer is er ondertussen weinig veranderd. Men kan er heden nog dezelfde structuur bewonderen (zie Afb. 11). Nagetekend uit atlas Goetghebuer S.A.G.

verlaeten tot dat het selve sal wesen volmaeckt op peyne van daer toe te wesen geprest".(8) Op dezelfde wijze werden de kooplieden Gillis Gersschap, Jan Verhaege, Frans De Wilde en Jacques Durieu verplicht "2000 sacken calck op peyne van daer toe te worden geprest", klaar te houden. De kalk zal afgehaald worden en geleverd door "alle voerlieden deser stadt die zich geladen en wel ook om 13 uur in het St-Macarius moeten bevinden". Wel moet er worden bijgezegd dat "den heer Bernard de Wilde, van wegen het collegie van als nu voort als dan wort geautoriseert sullende promptelijck gesorght worden voor de betaelijnghe der gemelde wercken". Ook zou er gezorgd worden voor een militaire wacht "tot het beletten van desordres aen het gemelde werck".

Vanaf 1745 verhuurde de Stad de gebouwen aan de Staat. De hospitaal-functie van het oude Pesthuis is hiermee beëindigd. Alleen militairen zullen in het vervolg nog de lokalen bewonen. Het eerste volledige regiment dat de kazerne kwam bezetten was dit van de Dragonders van St-Ignace.

Voor niet te achterhalen redenen, werden in 1783 enkele oude gebouwen en een stuk grond tussen de kazerne en het Klein Scheldeken verkocht. (Afb. 3) (de poort en de muur en nog enkele aansluitende gebouwen links van het hoofdgebouw). Op deze plaats is later de huizenrij die nu nog bestaat opgetrokken (waaronder de winkel van Sam). (Afb. 4)

Tijdens het jaar van de Brabantse Omwenteling huisden de patriotten van het Regiment van Gent in het Pesthuis.

Bij dekreet van 27 juni 1810 werden alle militaire gebouwen afgestaan aan de steden die ze daarvoor moesten onderhouden en bemeubelen.

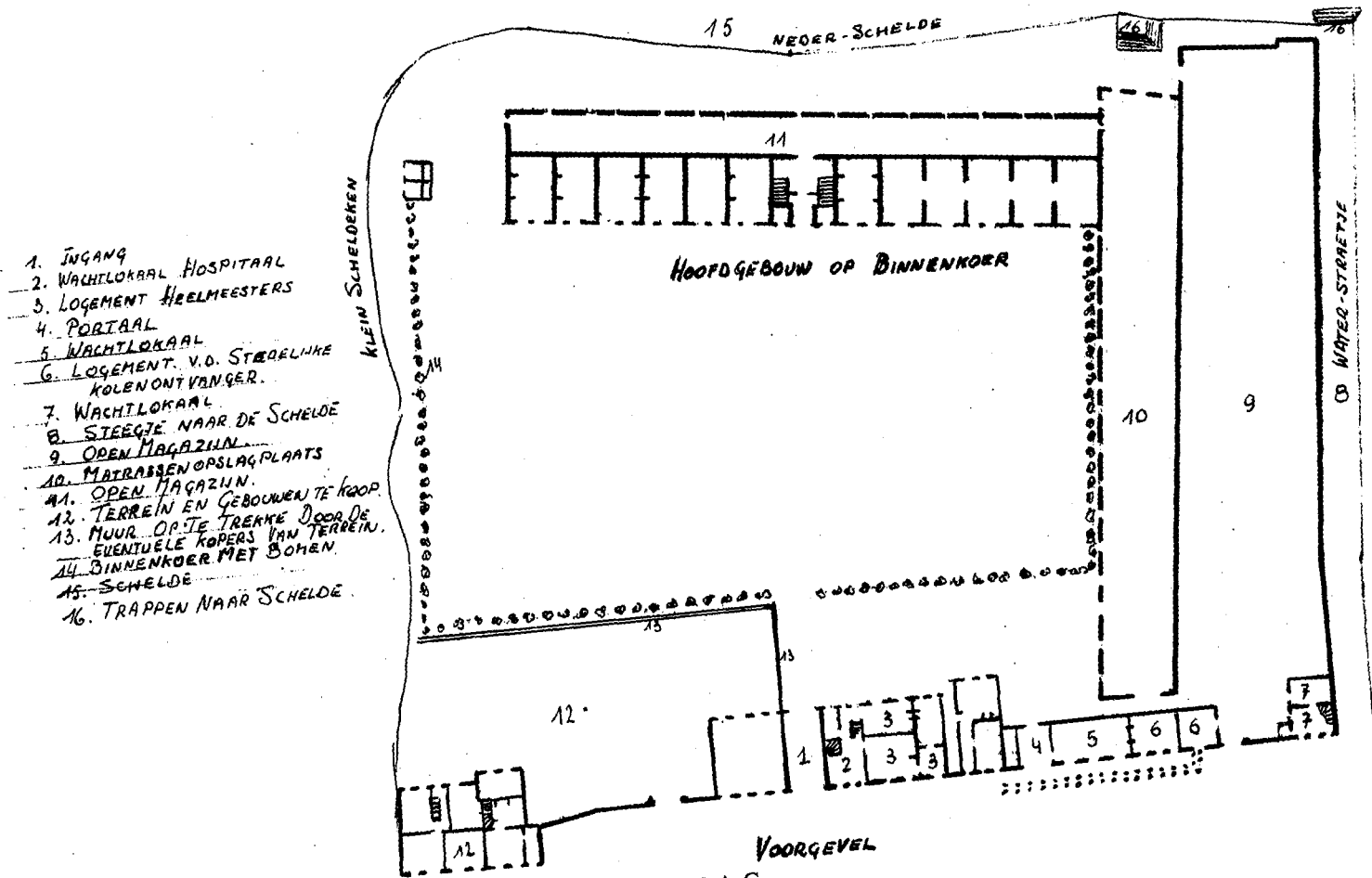
De Pruisen en de Kozakken kwamen on in 1814 bevrijden van het Franse juk. De kazerne in de Keizerstraat was in zo slechte staat dat men er alleen nog paarden in onderbracht. De soldaten werden bij de burgers ingekwartierd. (9)

Tussen 1814 en 1833 trachtte de stad de gebouwen zoveel mogelijk woonbaar te maken. Ook enkele stallen werden vervangen.

In 1823 onteigende men het huis van Jean Baptiste Maelcamp. Hij kreeg de som van 11.340 gulden voor zijn eigendom dat tegen de kazerne aanleunde. Na aanpassing liet men er soldaten in logeren.

De schildersbaas Henri Trinconi mocht in 1833 het ganse complex herschilderen. Nog maar pas was de verf droog of het Ministerie van Oorlog bood de stad aan het garnizoen te vergroten, onder voorwaarde voor de nodige plaats te zorgen. Het Schepencollege nam het voorstel aan. (10)

Waren de soldaten in vroegere tijden, zowel op het platteland als in de steden, geschuwd als de pest, vanzohaast ze niet meer bij de burgers werden gelogeerd waren ze voor de meesten welkome verbruikers. De Stad kreeg per man en per paard een vergoeding. Daarmede kon ze de kazernege-

Afb. 4. Grondplan uit 1783. Nagetekend uit atlas Goetghebuer. S.A.G.

bouwen onderhouden. Daar er niet te nauw gekeken werd als het over logement voor militairen ging, bleef er meestal geld over. De herbergen en winkeltjes rond de kwartieren deden gouden zaken. De leveranciers van levensmiddelen en van hooi, stro en haver hadden niet te klagen. Ook de meisjes van plezier waren tevreden. De begoede burgers vaarden er ook niet slecht bij. Ze konden hun huizen aan de getrouwde officieren verhuren en hun jonge dochters aan de ongehuwden kwijtraken. Op al deze handelingen kon de stad dan nog een belasting heffen.

Daar er dus meer kavalerie naar Gent kwam moest het Pesthuis aanzienlijk worden vergroot. Zeven huisjes langs de "Brusselsche straet" (vroegere Keyserstraet) palend aan het "Water-straetje" alsook een woonst met hof in hetzelfde straatje, alles eigendom van pastoor Louis Charles Kervijn, werden onteigend. De aanbesteding tot afbraak van deze woningen geschiedde op 13 mei 1835 "op verhooging en bij keers-branding". (Afb. 5) De aangekochte huizen en gronden hadden 66.860 frank gekost. Het geld kwam gedeeltelijk uit de schadeloosstelling die de Nationale Regering de stad had uitbetaald voor de afbraak van een vleugel van de voetvolkkazerne op de Kattenberg (nu Leopoldskazerne) tijdens de revolutie van 1830. (11)

Buiten het centrale huis op de binnenplaats, verbouwde men het oude Macharius-hospitaal volledig. Als de vernieuwde kazerne in 1836 klaar was had ze haar huidig uitzicht aangenomen. (Afb. 6 en 7) Veel groter geworden en tot twee verdiepingen opgetrokken bood ze slaapruijnte aan 600 man. (12) Ook de paarden waren niet vergeten. Twee grote stallen met smidse gaven plaats aan 350 dieren. (Afb. 6 Nr. 1 en 2) Dit aantal werd in 1845 uitgebreid tot 485 door het inrichten van een derde stal. (Afb. 6 Nr. 3) Ook het gelijkvloers van de woonblok langs de Brusselse straat was voor meer dan de helft in gebruik als stalling. De bouwkosten beliepen 164.375 frank waarvan de Staat 59.100 fr op zich nam.

Voor de militairen was de situatie nu veel verbeterd. Voor de omwoners niet, integendeel. Samen met het afschaffen van het Waterstraatje, ook nog Pesthuisstraatje genoemd, was de mogelijkheid water te halen uit de Nederschelde verdwenen. Er moest dus een openbare pomp in de plaats komen. Het driehoekig pleintje vóór de ingang van de kazerne leek geschikt voor het graven van een waterput. Het kruis dat er reeds stond vóór 1534 (panoramaplan van 1534) verving men door de monumentale pomp die er nu nog steeds het drukke kruispunt versiert. (13)

Tussen 1836 en 1940 veranderde er niet zoveel meer in en rond het kavaleriekwartier. We vermelden hierna de interessantste data's :

- 1858 : bouwen van een prison met 16 cellen langs de Scheldekaai.
- 1863 : Vanaf 1 april werden de Cuirassiers eenheden afgeschaft en vervangen door Lansiersregimenten. Het 2de Cuirassiers dat op dit ogenblik in Gent verbleef hing zijn cuiras en prachtige stalen helm met

REGERING VAN GEND.

BERIGT.

AENBESTEDING

Op verhooging en by keers-branding van het afbreken van de Huyzen N° 21, 23, 25, 27, 29, 31 en 33 gestaen ten voorhoofde in de Brusselsche-straet, alsmede de Gebouwen staende in den hof geteekend N° 19, in het Water-straetje.

Burgemeester en Schepenen,

Verwittigen het publiek dat zy den eersten der aenstaende maend Juny, ten tien uren voor-middag, in de Kapelle-Kamer ten Stadhuize, by keers-branding en op verhooging, zullen aanbesteden het afbreken van de Huyzen hier boven gemeld, op de conditien goedgekeurd door de wettige Overheyd, de welke zyn berustende in de eerste Afdeeling der Kantooren van de Regering, alwaer een ieder er kennis kan van nemen, alle dagen, de zon- en feest-dagen nytgenomen, van negen uren 's morgens tot 's middags, en van twee tot vyf uren naer-middag.

Gedaen ten Stadhuize van Gend, den 13 Mey 1835.

VAN CROMBRUGGHE.

Ter ordonnantie, den Secretaris, ROTTIER.

Gend, drukkery van de Wedawe L. DE BUSSCHER-BRAECKMAN, Stads-Drukker, Koorn-merkt.

Afb. 5. Bericht van aanbesteding 13 mei 1835. S.A.G. Modern archief sectie F.

- vederbos aan de haak en kreeg een dolman en een chapska met de kleuren van het 4e lansiers in de plaats.(14)
- 1873 : De kazernen komen ten laste van de Staat. Het duurde tot 22 juli 1876 vooraleer de gebouwen volledig hersteld waren en het P.V. van overname getekend.
 - 1882 : In de maand maart verwoest een orkaan het latrinepaviljoen. Eerst in 1886 plaatst men twee nieuwe toiletgebouwen. Men kan zich afvragen waar de lansiers intussen hun broek lieten zakken, misschien aan de Kleine of Neerschelde ?
 - 1887 : Een stuk terrein afgegeven aan Bruggen en Wegen voor het verbreden van de Schelde.
 - 1888 : De Scheldekaai is vernieuwd en men heeft een leuning geplaatst. Er komt een wachtlokaal op de Scheldedijk.
 - 1902 : Het gebouw met de cachotcellen wordt gedeeltelijk gebruikt als munitiedepot voor kleine munitie.
 - 1904 : De tram komt door de Brusselse straat. De trammaatschappij vraagt toelating de vasthechtingen voor de elektrische leidingen aan de kazernemuur te mogen plaatsen.
 - 1908 : Een "auvant" gebouwd tegen het blauwhuis.

Onder de oorlog vond de Duitse kavalerie onderdak in het kwartier. (Afb. 8) Ook de militaire telefooncentrale vond er een plaats. Voor dit doel plaatste men een "eindpaal" op het gebouw langs de Brusselse straat. (Afb. 9) Deze moest dienen om al de telefoondraden, over de daken heen, naar de telefooncentrale te leiden. De installatie is na de oorlog in gebruik gebleven bij het Belgisch leger. (Afb. 7)

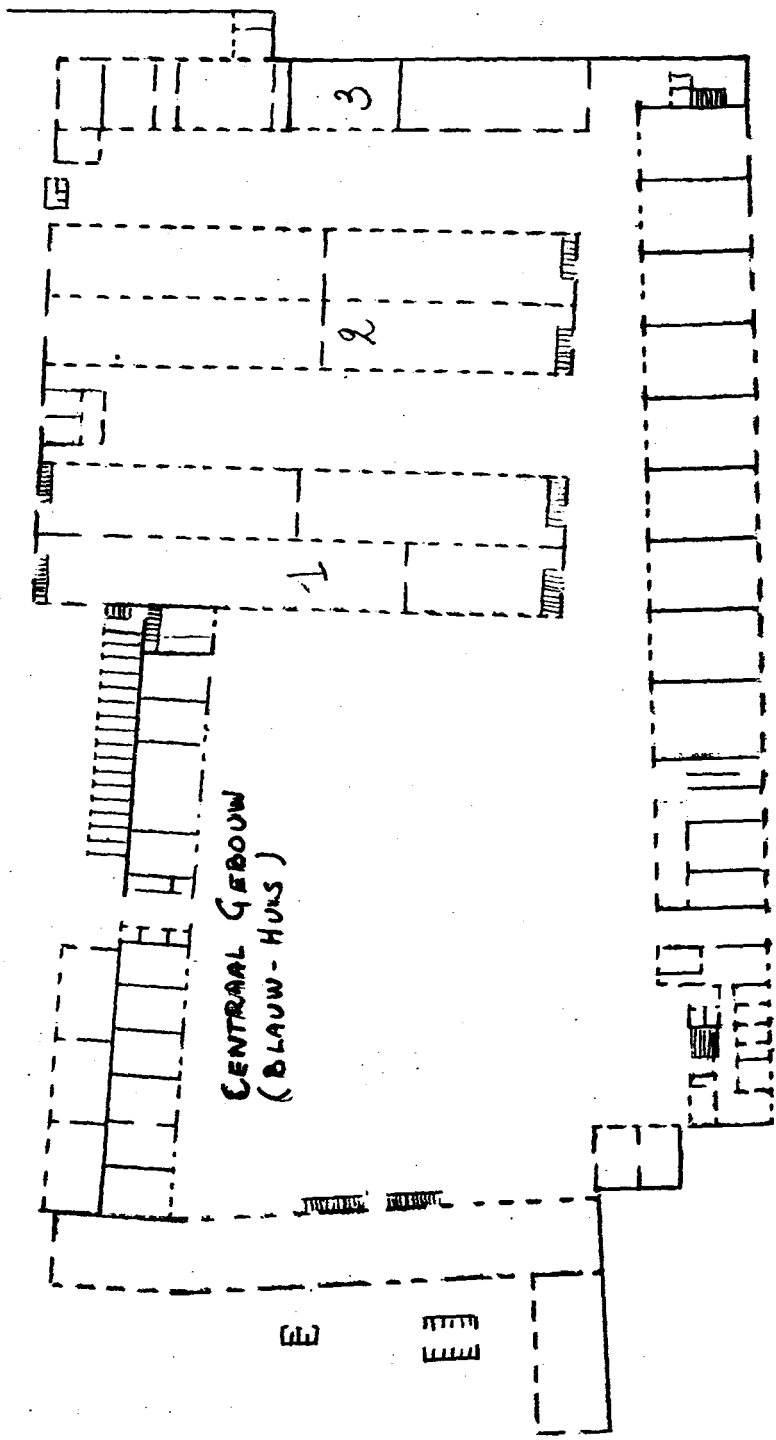
Een leuke anekdote over deze eindpaal. In 1932 was het de trompetters verboden het "lichten uit" in fantasie te blazen. De muzikant moest naast het wachtlokaal en onder toezicht van de postoverste het zeer korte slaapsignaal geven. Op een avond was de trompetter van dienst, Van Vlaenderen, nergens te vinden. Paniek bij de wachtmeester. Maar geen nood, klokslag 10 uur klonk uit de hemel de prachtige in fantasie gebrachte sonnerie. Hoog boven de telefoonmast liet Van Vlaenderen, in een roes, zijn kunde horen. Op het luidruchtig en langdurig bravogeroep volgde natuurlijk een tweede uitvoering. Wat de man s'anderdaags van zijn kommandant heeft meegekregen is ons niet bekend. (met dank aan de heer FUMIÈRE voor deze anekdote)

- 1922 : Langs de Schelde komt een loods met werkplaatsen.
- 1924 : Elektriciteit aangelegd in gans het kwartier.

Vanaf 6 januari 1933 moesten alle kazernen en andere militaire gebouwen worden aangeduid met de naam van een gesneuvelde uit de eerste wereldoorlog. De kavaleriekazerne kreeg de titel "Kapitein Kommandant de Hollain".(15)

Op 2 april 1933 werd in de "Hollain" een memoriaal ingehuldigd ter ere van

NEDERSCHIEDDE

CENTRAAL GEBOUW
(BLAUW-HUIS)

BRUSSELSE STRAAT

KLEIN SCHELDEN

Afb. 6. Grondplan uit 1876.

de artilleristen van de 1e Legerdivisie gesneuveld tijdens de oorlog.(16) (Afb. 10)

Het Klein Scheldeken, Arm der Vijfwindgaten, dat reeds vele jaren lag te stinken, dempte men eindelijk in 1939. In het vooruitzicht een tweede ingang aan het kwartier te maken werd de verworven grond aan de kazerne toegevoegd.(17) Tijdens de tweede wereldoorlog bevolkte de Duitse bezetter het kwartier.

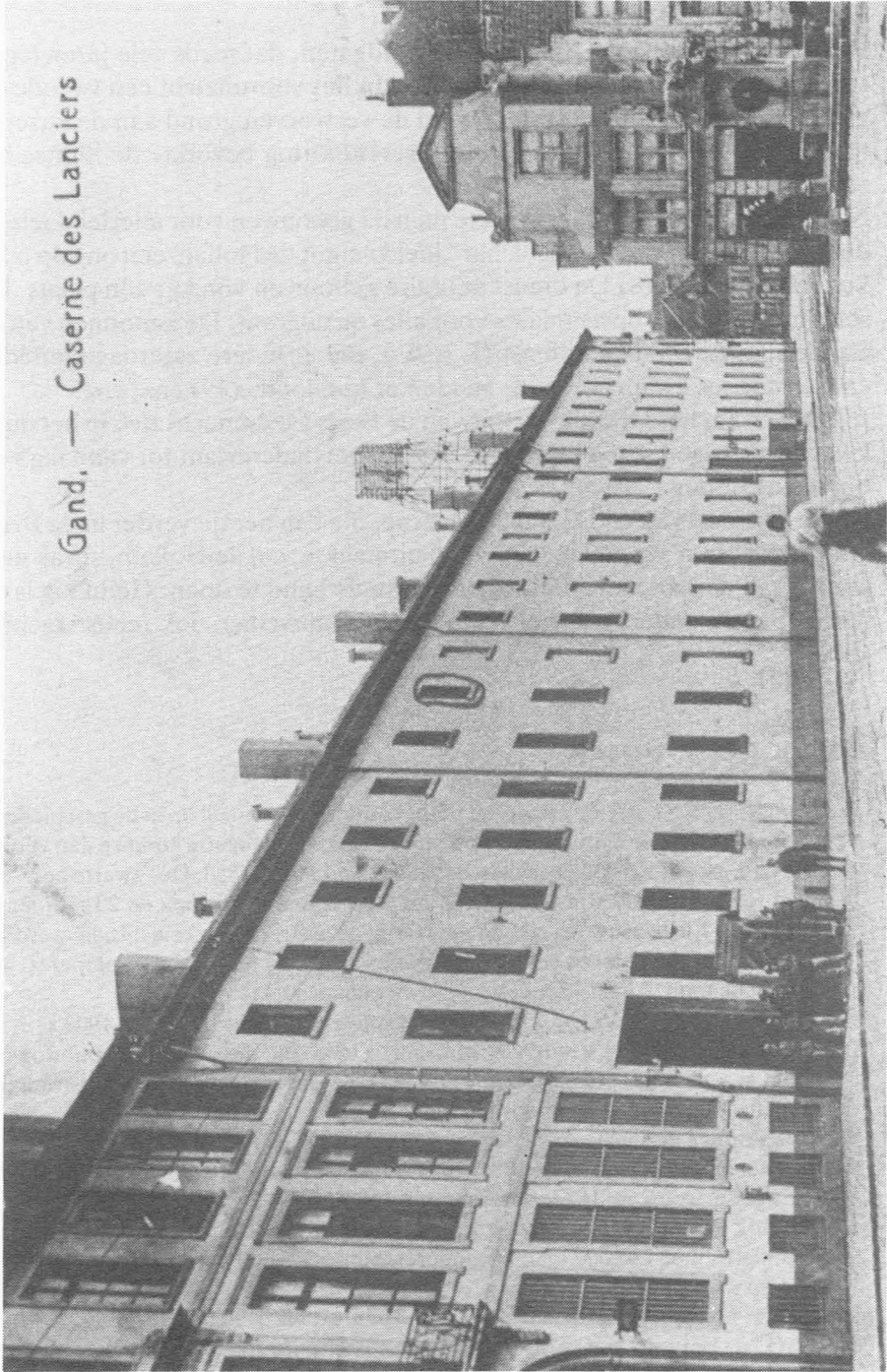
Na de bevrijding in 1944 gebruikte men de gebouwen voor allerlei doeleinden. De fameuze dienst "Sedichar" hield vanuit de Hollain een oog op onze kolendistributie.(18) De dienst militaire gebouwen vond er een plaats. De stallen dienden als opslagplaats voor alles en nog wat. De kanonnen van de Landelijke Luchtafweerdienst (L.L.A.), die er iedere zaterdagmiddag enkele uurtjes kwam oefenen, hadden er hun loods,(19) enz; enz.

In 1961 kwam het Hoofdkwartier van de Basis Luchtmacht zich in het oude kwartier vestigen. Ze hebben het er goed gevonden want tot vandaag verblijven ze er nog.

Bij de verkoop van de Demanet kazerne, die een beetje verder in de Bruselsepoortstraat lag en eigenlijk deel uitmaakte van de Hollain, sprak men er ook van de grote kavaleriekazerne van de hand te doen. Gelukkig is dit niet gebeurd, anders was het oude Pesthuis misschien ook reeds afgebroken.

BIBLIOGRAFIE - NOTEN

- (1) Larousse du XXe siècle : De ziekte duikt voor de eerste maal op in de geschiedenis in het jaar 429 vóór Christus, als pest van Athene. Regelmatig komt ze dan voor in Azië en Europa. Ze sloeg het zwaarst toe tussen 1346 en 1353. De "zwarte pest" zoals ze toen genoemd werd vergde 25 miljoen doden in Europa en 23 miljoen in Azië. In de XVIe eeuw bereikt de pest terug onze streken, speciaal Italië werd geteisterd. In Milaan bleven er na de epidemie van de 250.000 inwoners amper 60.000 over. In de loop van de 18e eeuw overwon men de ziekte.
- (2) P. Claeys : La peste à Gand. In : Notes et souvenirs, tome II, blz 89. 1904
- (3) Niettegenstaande de "Vrede van Munster" (1648) die de tachtigjarige oorlog beëindigt gaat de oorlog tussen Spanje en Frankrijk door. Gent bleef Spanje trouw en kreeg dus de gewonde Spanjaarden te verzorgen.
- (4) F. De Potter : Petit cartulaire de Gand. blz 233. 1885.
- (5) Door het huwelijk van Willem III van Oranje met Maria van York, erfgename van de Engelse troon in 1677, verviel voor Frankrijk het verbond met Engeland. Lodewijk XIV wilde tonen wie er de baas was in de lage landen en stuurde generaal d'Humières met 120.000 man Vlaanderen binnen. Gent werd na een heldhaftige strijd op 9 maart 1678 ingenomen.
- (6) Diericx : Mémoires sur la ville de Gand. Tome II, blz 219. 1815.
- (7) S.A.G. modern archief serie F, Pesthuis; "Aan mijn Edl heeren Schepenen der stadt Ghendt, verthoondt reverentelijck David t'Kindt meester timmerman in Ghendt dat hij op den 21sten augusti 1754 van voordere heeren heeft aengenomen

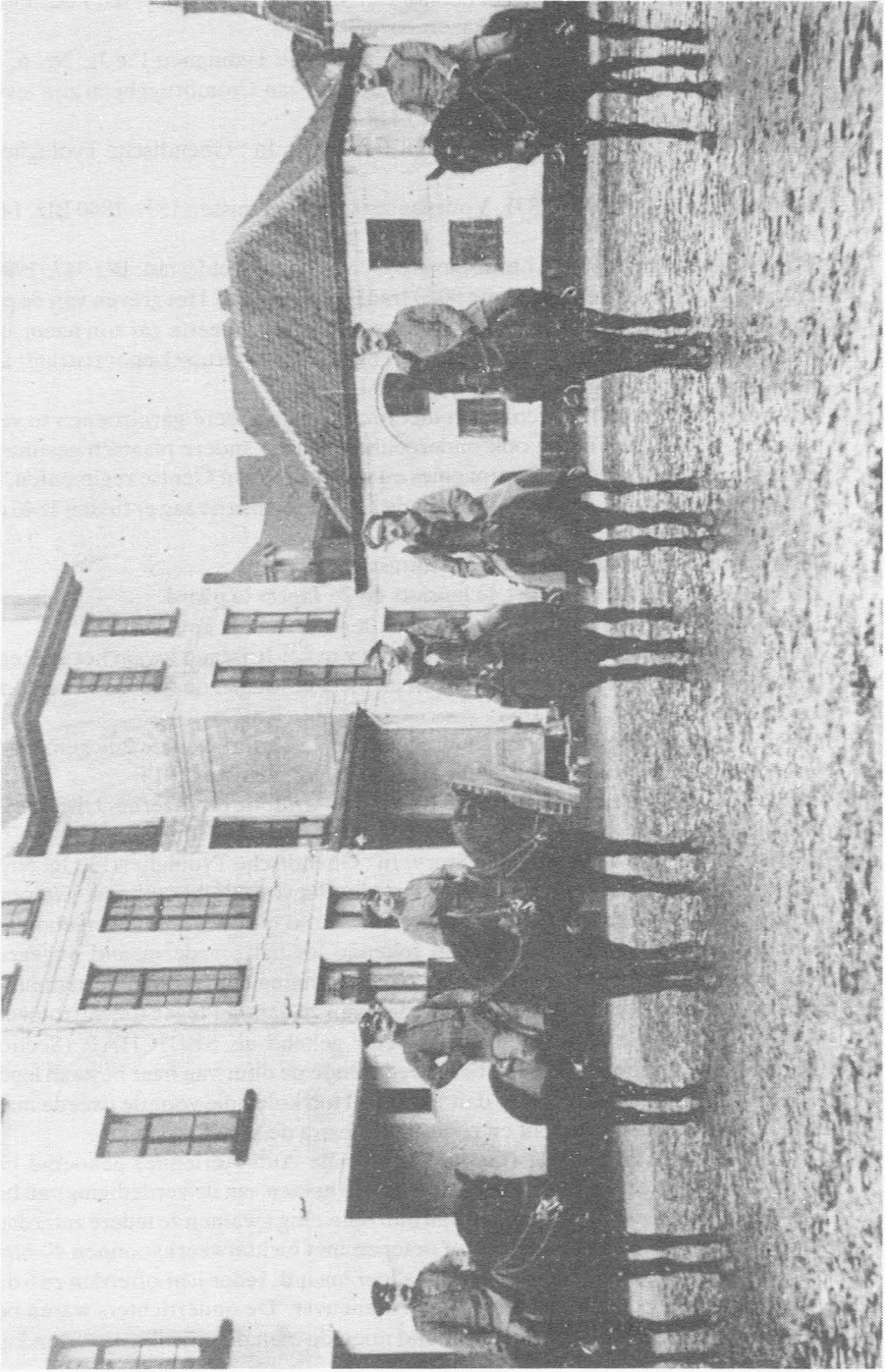
Gand. — Caserne des Lanciers

Afb. 7. Kazerne rond 1920. Verzameling Mr. Bombay.

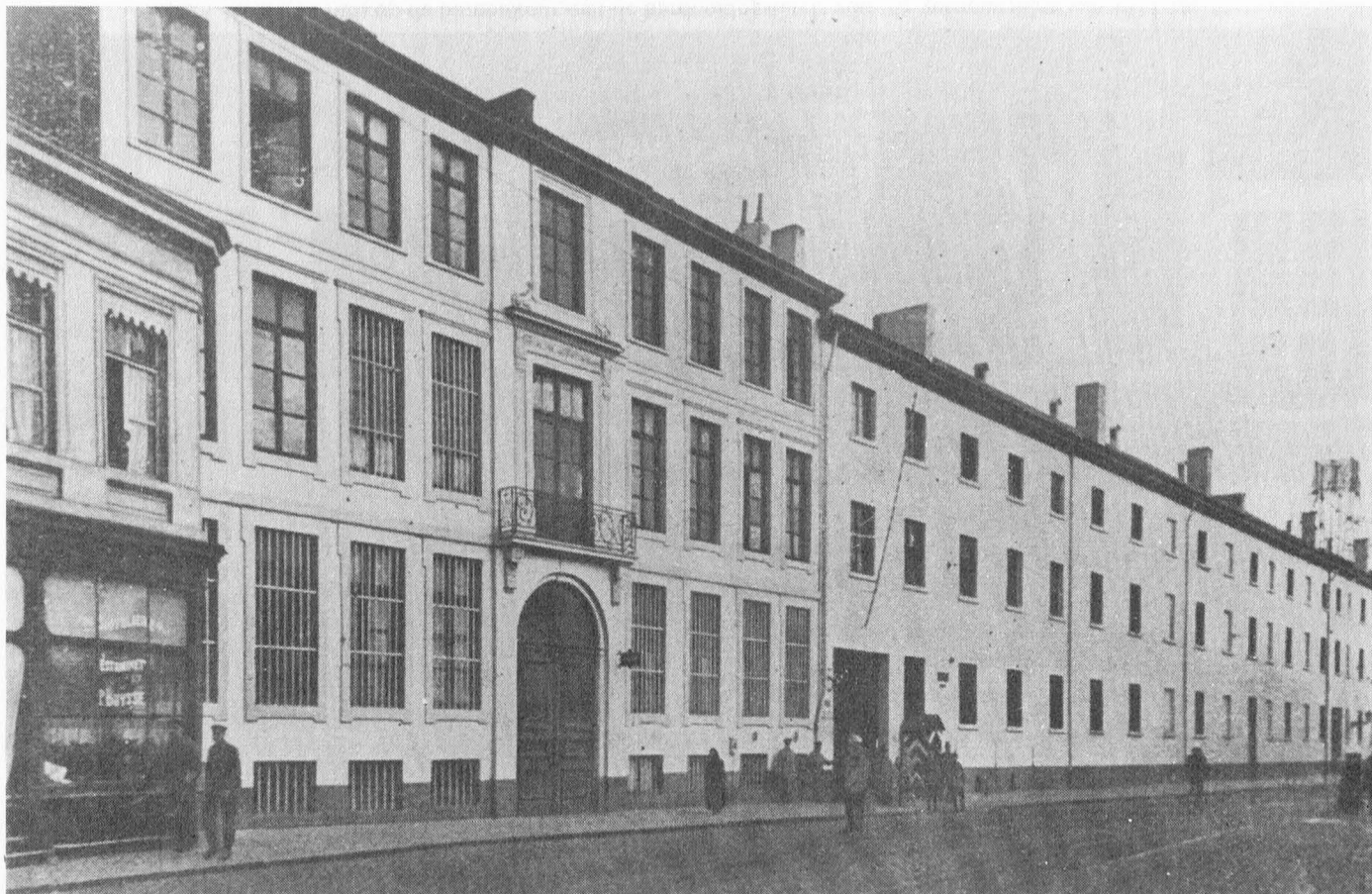
- den aerbeyt ende leverijnghe tot de restauratie ende ermaecken van den Bauw genaemt het Blauw huys gestaen in het hof van Ste Macharius geseyt het Pesthuys”.
- (8) S.A.G. modern archief serie F, kazernen.
 - (9) R. Van Aerde : Kozakken te Gent. In : Ghendtsche Tydinghen 11e Jg. Nr. 6.
 - (10) J. J. Steyaert : Levensschets van den heer Joseph van Crombrugge in zijn leven Burgemeester der Stad Gent. Blz 103. 1844.
 - (11) R. Van Aerde : De omwenteling van 1830 te Gent. In : Ghendtsche Tydinghen, 9e Jg. Nr. 3.
 - (12) Destanberg : Gent sedert 1831. Voornaamste gebeurtenissen 1831-1840 Blz. 146. 1903.
 - (13) S. Janssens : In het openluchtmuseum te Gent, de Arteveldestad. Blz 347. 1980. Er kan nog bijgezegd dat de pomp 9000 frank heeft gekost. Het graven van de put kwam op 5.749 fr. Het pleintje dat vroeger “ten kruise” heette gaf zijn naam aan de bakkerij op de hoek van de Rijke Klarenstraat en de Brusselsepoortstraat. De naam boven de ingang is reeds lang overschilderd.
 - (14) Het was vroeger traditie, eenheden meermaals naar andere garnizoenen te verplaatsen. Geregeld werden ook ondereenheden naar andere plaatsen gestuurd. Zo lagen er meestal enkele kompanies en escadrons, van Gentse regimenten, te Oudenaarde of Aalst. De bezetting van de kavaleriekazerne zag er tussen 1840 en 1914 ongeveer uit als volgt :
 - 1840 tot 1863 : afwisselend 1e en 2e Cuirassiers.
 - 1863 tot 1889 : afwisselend het 4e lansiers en 2e Jagers te paard.
 - 1889 tot 1914 : het 4e lansiers en enkele batterijen van het 1e Artillerie.
 Na deelgenomen te hebben aan de bezetting van het Rijnland kwam het 1e Regiment Artillerie de gebouwen betrekken en bleef er tot aan de tweede wereldoorlog in 1940.
 - (15) Ter nagedachtenis van de kommandant van de 2e batterij van de 2de gemengde brigade, gesneuveld te St-Margriete-Hautem op 18 augustus 1914.
 - (16) Geschiedkundig overzicht van het 1e Regiment Artillerie en kazerne. Uitgegeven ter gelegenheid van het 100 jarig bestaan van het regiment. 1936.
 - (17) R. Van Aerde : De Vijfwindgaten Story. In : Ghendtsche Tydinghen 13e Jg. Nr. 4
 - (18) Onze steenkool was na de bevrijding broodnodig voor de heropbouw van onze industrie (kolenslag minister Van Acker). De strijd moest worden aangebonden met een leger sluikhandelaars. Men rekende uit dat om de maand ongeveer 100.000 ton verdween tussen de plaats van ontginning en deze van bestemming. De kontroletoek was zo immens groot dat men ze aan het leger toevertrouwde. SEKOVER (Sectie Kolen Verdeling) beter gekend als SEDICHAR (Section Distribution Charbon) deed zijn best. Gedurende de duur van haar bestaan legde ze onder andere beslag op meer dan 1.000.000 ton kolen die voor de tweede maal in de handel werden gebracht en zo nog eens extra de schatkist spekte.
 - (19) De L.L.A. meestal G.T.A. (Garde Territoriale Anti-Aérienne) genoemd bestond uit vrijwilligers die actief wensten deel te nemen aan de verdediging van het grondgebied. De eerste 8 maanden van hun opleiding kwamen ze iedere zaterdag namiddag een paar uur les nemen of oefenen met luchtafweerkanonnen 40 mm. Na die periode gebeurde dit nog één maal per maand. Ieder jaar offerden ze 6 dagen verlof op om deel te nemen aan een manoeuvre. De onderrichters waren beroepsmilitairen. In de Gentse volksmond noemde men de vrijwilligers “Zondag-soldaten”.

Roger VAN AERDE

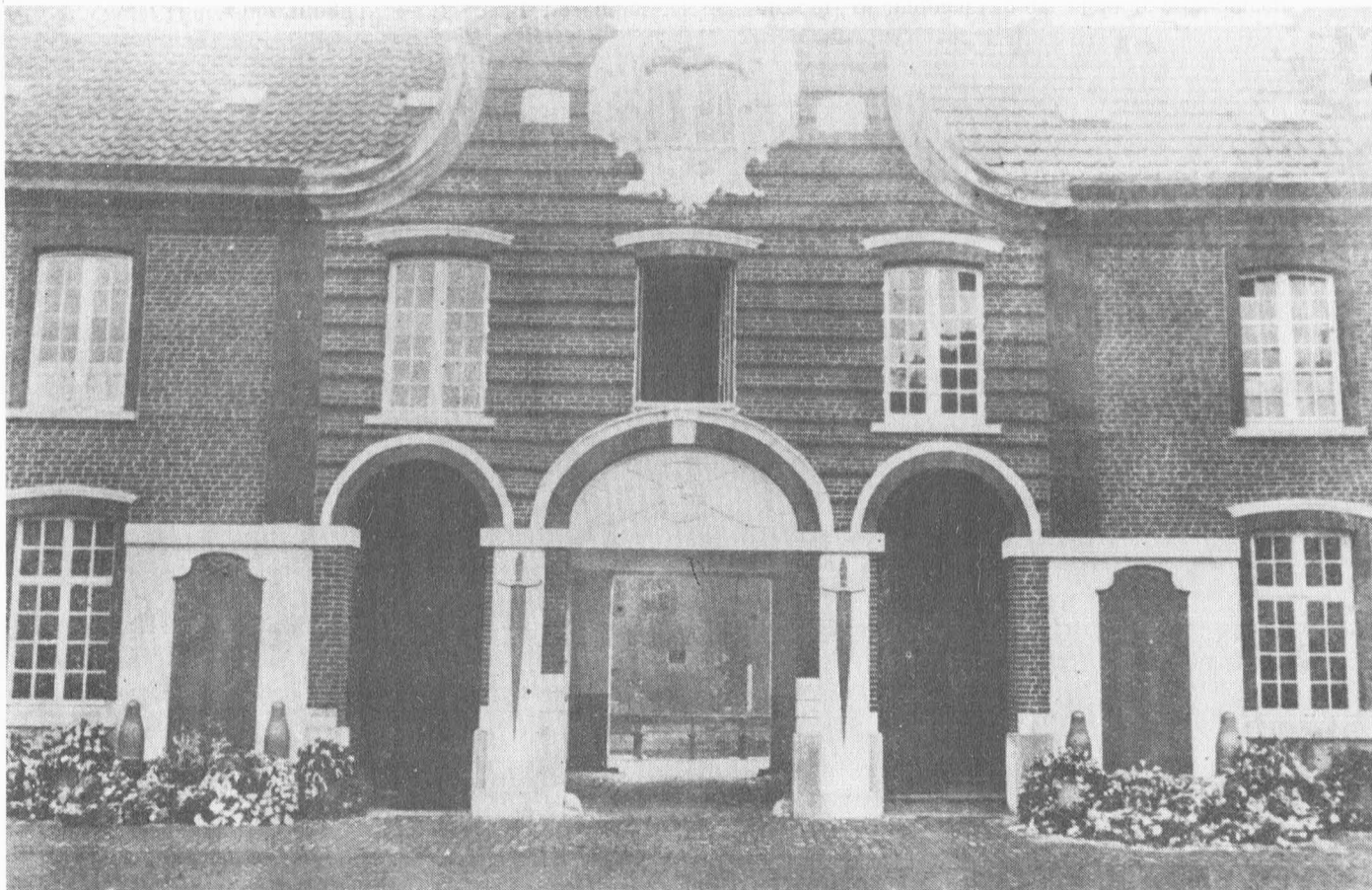
1984

Afb. 8. Duitse cavalerie op de binnenkoer van de kazerne (1914-18).

Afb. 9. Onder Duitse bezetting (1914-18). Rechts boven het dak de "mirador" of eindpaal van de telefoonverbindingen.

Afb. 10. Blauwhuis op de binnenkoer met de herdenkingstafels voor de gesneuvelden van 1914-18. Vergelijk ook met de tekening op Fig. 3.